

Available at: <http://www.niss.gov.ua/articles/1671>; 7. Strateghija rozvytku Ukrainy 2025: strateghija nacional'noji modernizaciji» [Ukraine 2020 Development Strategy: Ukraine's National Modernization Strategy] (2015). Available at: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5/2015/>; 8. Finansova systema nacionalinoi ekonomiky: problemy rozvytku ta upravlinnia zminamy.(2012) [The financial system of the national economy: problems of development and change management][Text]: in 3 volumes / ed. TI Efimenko; The state. scientific-scientific "Acad. Finn. «. K.: DNU «Acad. Finn. 892 p.Vol.1 / [I. B. Basiluk and others]; 9. Finansova systema v SSHA [The US financial system]. Available at: <http://amerikos.com/usa/financial-s/>; 10. Finansova systema Yaponii [Japan's financial system]. Available at: <http://japangid.ru/regulation-runka-bankovskikh-uslug/>; 11. *Eliers Gerd* (2014). Stratehii reform u sferi derzhavnykh finansiv. Natsionalni prohramy ta mizhnarodni vymohy (MVF, YeS, Svitovyi bank) [Public Finance Reform Strategies. National Programs and International Requirements (IMF, EU, World Bank)]. Finance of Ukraine, 7. Pp. 7-16. Available at: <http://amerikos.com/usa/financial-s/>.

УДК: 336.144.2

DOI: 10.36919/2312-7812.1.2021.84

*П.О. Фененко, В.В. Оніщенко,
А.М. Кучерявий*

БЮДЖЕТУВАННЯ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД

З'ясовано, що сучасні європейські тенденції у сфері державного регулювання економікою тяжіють до підвищення ролі регіональних і місцевих органів влади (на основі розвитку сучасних інститутів децентралізованого управління) задля створення умов як для розвитку регіональної політики за стандартами ЄС, так і для успішного застосування нових механізмів консолідації державних фінансів.

Доведено, що питання вдосконалення процесу бюджетного регулювання в контексті проведення реформи децентралізації не може бути наслідуваним або побудованим за певним шаблоном, однак вивчення досвіду розвинених країн світу є безумовно необхідним та корисним, оскільки він переконливо свідчить, що сильною стороною системи місцевого самоврядування є те, що воно позбавлене залежності від фінансування державним бюджетом, здатне ефективно вирішувати проблеми місцевого рівня, а в результаті сприяти економічному піднесенню країни в цілому.

Аргументовано, що корисним для вивчення є досвід Польщі у проведенні реформи децентралізації, а відтак і змін бюджетного регулювання, оскільки країна-сусід України на початок 90-х років мала подібні до вітчизняних макроекономічні показники, однак протягом наступних десятиліть продемонструвала стрімке економічне піднесення саме за рахунок провадження реформ такого характеру. Встановлено, що успішне впровадження польських реформ значною мірою завдячувало чіткому поділу обов'язків між Сенатом, Урядом, експертами та неурядовими організаціями, які виступали разом, як єдиний «штаб реформ».

Обґрунтовано важливість адаптації досвіду Словаччини в частині бюджетування до вітчизняної практики, а саме: нею була обрана так звана «роздільна модель» публічного адміністрування, яка організована на трьох рівнях: муніципалітет — край — держава. Ключовим принципом побудови даної моделі є високий рівень автономії різних її ланок, їх фінансова самодостатність, відсутність відносин субординації між ними та максимальна децентралізація повноважень та відповідальності. Окремі функції муніципалітети можуть здійснювати спільно, а

також з залученням приватних інвесторів (як правило, це стосується великих інфраструктурних проєктів).

It was found that modern European trends in the field of state regulation of the economy tend to increase the role of regional and local authorities (based on the development of modern institutions of decentralized management) to create conditions for the development of regional policy according to EU standards and successful application of new mechanisms consolidation of public finances.

It is proved that the issue of improving the budget regulation process in the context of decentralization reform cannot be imitated or built on a certain pattern, but the study of the experience of developed countries is definitely necessary and useful because it convincingly shows that a strong local government system state budget, able to effectively address local issues, and as a result contribute to the economic growth of the country as a whole.

It is argued that Poland's experience in decentralization reform and changes in budget regulation is useful for studying, as Ukraine's neighbor in the early 1990s had similar macroeconomic indicators to domestic ones, but in the following decades showed a rapid economic rise. due to the implementation of reforms of this nature. It has been established that the successful implementation of Polish reforms was largely due to a clear division of responsibilities between the Senate, the Government, experts and non-governmental organizations, which acted together as a single "reform headquarters".

The importance of adapting Slovakia's experience in budgeting to domestic practice is substantiated, namely: it chose the so-called "separate model" of public administration, which is organized at three levels: municipality - region - state. The key principle of building this model is a high level of autonomy of its various parts, their financial self-sufficiency, lack of subordination between them and maximum decentralization of powers and responsibilities. Municipalities can perform certain functions jointly, as well as with the involvement of private investors (as a rule, this applies to large infrastructure projects).

Ключові слова: бюджетування, бюджетний механізм, децентралізація, дохідна база, місцеві бюджети.

Key words: budgeting, budget mechanism, decentralization, revenue base, local budgets.

Постановка проблеми. Реформа децентралізації, що наразі триває в Україні, має на меті створення ефективної системи державного управління, надання самостійності місцевим органам влади, забезпечення достатності дохідної бази місцевих бюджетів. За таких умов відбуваються зміни й у підходах до бюджетного регулювання країни. Задля обґрунтування напрямів вдосконалення його системних елементів в умовах проведення реформи децентралізації важливим є виявлення основних закономірностей трансформації системи фінансового забезпечення місцевого самоврядування у розвинених країнах світу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання вдосконалення процесу бюджетного регулювання в контексті проведення реформи децентралізації, яким приділяли увагу такі науковці, як Л. Лисяк, І. Луніна, С. Онишко, М. Пасічний, А. Тимошенко, І. Чугунов та інші, не може бути наслідком або побудованим за певним шаблоном, однак вивчення досвіду розвинених країн світу є безумовно необхідним та корисним, оскільки він переконливо свідчить, що сильна сторона системи місцевого самоврядування полягає у позбавленні залежності від фінансування державним бюджетом, здатності ефективно вирішувати проблеми місцевого рівня, а в результаті сприяти економічному піднесенню країни в цілому.

Формулювання цілей дослідження. Тому метою даної наукової розвідки є вивчення зарубіжного досвіду в частині бюджетування з метою його адаптації до вітчизняних реалій сьогодення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасні європейські тенденції у сфері державного регулювання економікою тяжіють до підвищення ролі регіональних і місцевих органів влади (на основі розвитку сучасних інститутів децентралізованого управління) задля створення умов як для розвитку регіональної політики за стандартами ЄС, так і для успішного застосування нових механізмів консолідації державних фінансів. Децентралізація влади у країнах ЄС включає комплекс змін стосовно упорядкування взаємовідносин між політичними та адміністративними структурами, а також щодо процесів бюджетної децентралізації. Ключовим аспектом таких процесів є формування багаторівневих бюджетних систем, які здатні забезпечувати населення місцевими суспільними благами та послугами на якісному високому рівні. Тобто благами, потреба в яких може мати територіальні відмінності, а споживання — просторові обмеження. Результати таких процесів, як свідчить міжнародний досвід, залежать від форм децентралізації та механізмів, що регулюють їх використання та, у кінцевому підсумку, визначають реальну самостійність ОМС [8].

Корисним для вивчення є досвід Польщі у проведенні реформи децентралізації, а відтак і змін бюджетного регулювання, оскільки країна-сусід України на початок 90-х років мала подібні до вітчизняних макроекономічні показники, однак протягом наступних десятиліть продемонструвала стрімке економічне піднесення саме за рахунок провадження реформ такого характеру. Успішне впровадження польських реформ значною мірою завдячувало чіткому поділу обов'язків між Сенатом, Урядом, експертами та неурядовими організаціями, які виступали разом, як єдиний «штаб реформ».

У Польщі бюджетна децентралізація відбувалася, так як це і має бути, разом з реформою місцевого самоврядування, що була здійснена у два етапи. Перший, і найважливіший, етап відбувався тривав протягом 1989–90 років, коли було впроваджене реальне самоврядування на рівні місцевих громад. Другий етап — 1997–99 роки, коли самоврядування впроваджувалося на рівні повітів (районів) і воєводств (областей). Кожен з етапів супроводжувала бюджетна децентралізація. В результаті кількість воєводств було скорочено з 49 до 16, кількість повітів і гмін скоротилося до 379 і 2479 відповідно. Середня польська гміна має населення близько 10-15 тис. мешканців, вона не тотожна визначенню селища або міста, може об'єднувати мешканців окремих сіл, селищ, містечок з навколишніми селищами чи великого міста. Гміна є первинною адміністративною бюджетною одиницею.

Запорукою успішного проведення реформ було реальне надання фінансової самостійності місцевим органам влади: 60 % усіх зібраних податків залишаються у бюджеті гмін (тоді як в Україні лише 20%); 40% доходів місцевих бюджетів становлять дотації та субвенції з центрального бюджету. Найбагатшою вважається Познань: там 90% надходжень бюджету становлять власні прибутки. Основними бюджетотворюючими податками на місцях є податок на прибуток, податок з нерухомості, податок на доходи фізичних осіб, аграрний податок.

Рішення щодо формування витрат приймаються на місцевому рівні у відповідності до потреб громади. Натомість центральна влада веде нагляд щодо законності під-

готовки та реалізації бюджетів, проведення тендерів. Для цього в Польщі створено мережу регіональних рахункових палат з контролю за цільовим використанням коштів місцевих громад. При цьому це не є представництво Центральної рахункової палати, а окрема мережа регіональних інституцій, керівництво якої обирається міністерством, відповідальним за адміністрацію.

З досвіду Польщі можна виокремити наступні складові реформи бюджетної децентралізації, що матимуть сенс в українських реаліях. По-перше, місцеві податки є запорукою розвитку регіонів (територіальних громад) через стабільність фінансових доходів. За рахунок місцевих податків можливим є планування розвитку соціальної інфраструктури та запровадження економічних стимулів для розвитку бізнесу в довготривалій перспективі. До прямих місцевих податків у Польщі належать податок зі спадщини та дарування, сільськогосподарський податок, податки на лісове господарство, нерухомість, транспортний податок та податок з власників собак. Окрім цього, є так звані збори: ринковий (плата за місце на ринку), місцевий та адміністративний збори. Окрім того, у гміні залишається податок, який сплачується у формі «податкової карти», (фактично єдиний податок). В певному відсотковому співвідношенні зараховуються до бюджету гмін, повітів та воєводств частки від податку на доходи фізичних осіб (ПДФО) та від прибутку підприємств. Найбільшу частку в місцевих бюджетах складають доходи саме від податку на нерухомість та частка ПДФО.

Другим важливим аспектом є система надання соціальних пільг населенню та економічних пільг для бізнесу, проте адресно по факту нарахування комунальних або податкових платежів, а не «наперед», як діє така система в Україні.

Третій аспект: довгострокове фінансове планування доходів та видатків як на рівні держави, так і на рівні окремого регіону, територіальної громади.

Четвертий аспект: децентралізація повноважень щодо фінансового моніторингу та контролю. Так у Польщі Міністерство фінансів не має доступу до багатьох реєстрів, не бере участі в зборі місцевих податків та їх витрачання. Такий реєстр веде староста гміни, який зацікавлений в тому, щоб реєстр був максимально якісний, бо від цього залежать доходи бюджету, яким розпоряджається гміна. Відповідно на рівні гміни забезпечується контроль за нарахуванням та сплатою податку. А перевірку цих процесів здійснюють Регіональні рахункові палати. В той час Міністерство фінансів формує загальнодержавну політику, розраховує та встановлює верхній поріг ставки податків і збирає ту частку податків, які необхідні для покриття загальнодержавних зобов'язань (розбудова загальнодержавної інфраструктури, надання вирівнюючої та освітньої субвенцій на місця, фінансування вищої освіти тощо) [9].

Заходи, що були здійснені урядом Польщі у напрямку децентралізації, сприяли зростанню державних інвестицій, розвитку малого бізнесу та громадянського суспільства на рівні адміністративно-територіальних одиниць, що, у свою чергу, позитивно вплинуло на умови життя для членів територіальних громад і призвело до їх суттєвого поліпшення. Слід відмітити, що проведення децентралізаційних змін у Польщі мало значний позитивний вплив не тільки на розвиток місцевих спільнот, але й країни в цілому. Так, на думку експертів, на даний час, Польща є найбільш інвестиційно привабливою країною серед інших країн Східної Європи, а її основними інвесторами є компанії з США, Німеччини та Франції [10, с. 686].

Досвід однієї з найбільш динамічних економік Європи — Словаччини — також свідчить на користь економічної ефективності децентралізованої бюджетної системи. Словацька республіка мала подібні до вітчизняних проблеми бюджетної системи, проте в ході реформи децентралізації було проведено перерозподіл фінансових джерел, повноважень, відповідальності між різними рівнями влади. Завдяки таким зрушенням було підвищено ефективність витрачання бюджетних коштів та якість надання суспільних послуг.

В 1998 році уряд Словаччини затвердив Концепцію децентралізації, яка стала базовим документом, на основі якого було здійснено і здійснюється перерозподіл повноважень, відповідальності та бюджетних фондів між державою, територіальними громадами та територіальними одиницями більш високого рівня. Концепція включає три складові:

- територіальна реформа (створено другий рівень місцевого самоврядування «краї»);
- адміністративна реформа (вдосконалення системи органів влади та механізмів їх формування);
- децентралізація публічного адміністрування та бюджетної системи (передача повноважень та відповідальності на рівень місцевого самоврядування, а також адекватного обсягу фінансових ресурсів).

Словацькою була обрана так звана «роздільна модель» публічного адміністрування, яка організована на трьох рівнях: муніципалітет — край — держава. Ключовим принципом побудови даної моделі є високий рівень автономії різних її ланок, їх фінансова самодостатність, відсутність відносин субординації між ними та максимальна децентралізація повноважень та відповідальності. Окремі функції муніципалітети можуть здійснювати спільно, а також з залученням приватних інвесторів (як правило, це стосується великих інфраструктурних проектів).

Фінансування власних функцій в Словаччині відбувається за рахунок власних доходів бюджетів, відповідно ОМС зацікавлені в зростанні доходів, а тому мають стимул для реалізації податкового потенціалу на відповідній адміністративно-територіальній одиниці. На реалізацію делегованих повноважень ОМС отримують цільові трансферти з державного бюджету, в свою чергу держава здійснює контроль за ефективністю використання цих коштів. Якщо до 2005 року частка трансфертів в структурі дохідної частини бюджету сягала 60-70%, то нині близько 70% доходів та витрат муніципалітетів ґрунтуються на власних джерелах, решту становлять цільові дотації з держбюджету.

У ході бюджетної децентралізації, окрім розширення системи місцевих податків, держава передала на рівень місцевого самоврядування податок на доходи фізичних осіб. Зокрема, відповідно до чинних норм 70,3% податку належить органам місцевого самоврядування, 23,5% залишається бюджетам вищих територіальних одиниць і лише 6,2% надходить до державної казни.

Слід наголосити на досить ефективному механізмі розподілу доходів від справляння даного податку між різними адміністративно-територіальними одиницями. На відміну від України, де він зараховується до бюджетів тих громад, де працює працівник, в Словаччині такий податок збирає центральний уряд, який згодом перерозподіляє його на основі формульних розрахунків.

Відмітимо також, що значний вклад в наповнення місцевого бюджету вносять місцеві податки (14% доходів бюджету), включаючи податок на нерухомість, який має найбільшу фіскальну ефективність. Також досить перспективним є податок на використання громадського простору, який справляється за тимчасове використання території населених пунктів (для проведення концертів, розміщення палаток, тощо). На даний податок припадає майже четверта частина доходів від місцевих податків.

У розпорядженні країн також є власний транспортний податок. Такий податок сплачується за кожен автомобіль, який використовується в підприємницькій діяльності. Відмітимо, що в Словаччині відсутній податок на транспортні засоби для фізичних осіб, які не займаються підприємницькою діяльністю. Якщо до впровадження фіскальної децентралізації бюджет регіонів на 96% формувався за рахунок дотацій з державного бюджету, то нині 60% доходів формуються з власних джерел.

У Словаччині місцеві податки являються факультативними. Муніципалітети самостійно приймають рішення про доцільність застосування тих чи інших податків, визначають ставки податку, порядок нарахування та сплати, податкові пільги, тощо.

Загалом, фінансові джерела розподілені між різними рівнями влади таким чином, що і регіони і уряд мають потужну фінансову базу для своєї діяльності, а держава здійснює трансфери до місцевих бюджетів не тому, що вони не можуть профінансувати свої мінімальні потреби (як це має місце в Україні), а на виконання делегованих функцій. Будучи повністю відповідальними за соціально-економічний стан відповідної адміністративно-територіальної одиниці, органи місцевого самоврядування проводять активну економічну політику, в тому числі в питаннях пошуку та залучення інвесторів. Це сприяє як розквіту регіонів, так і високій економічній динаміці Словацької республіки загалом [129].

Отже серед надбань європейської практики бюджетного регулювання в умовах децентралізації можна викоремити ряд ключових аспектів, адаптування яких в українських реаліях слугуватимуть зміцненню бюджетної системи та економіки країни в цілому.

Як доводить досвід, реформа місцевого самоврядування є необхідною умовою для зміцнення локальної економіки та підвищення ефективності бюджетного регулювання, зокрема. Відповідно, головними рекомендаціями, взятими з європейського досвіду щодо забезпечення фінансової автономії ОМС, є наступні:

- при розмежуванні повноважень у системі органів місцевого самоврядування необхідним є застосування не лише принципу субсидіарності, але й врахування стану фінансової спроможності ОМС;

- активізація співпраці окремих територіальних громад задля вирішень питання ефективного надання бюджетних послуг населенню громади (за прикладом муніципальної кооперації Франції, Данії). Розробка додаткових заходів та інструментів об'єднання громад між собою задля виконання пріоритетних функцій. При врахуванні європейської практики об'єднання громад, слід зауважити, що плановий середній розмір сільських громад України на рівні 9 тис. мешканців не забезпечить самостійність об'єднаної громади у виконанні покладених на неї функцій. Як свідчить досвід країн ЄС, оптимальне виконання соціальних функцій можливе в громаді з чисельністю 20 тис. осіб (охорона здоров'я) - 50 тис. осіб (освіта).

Висновки. Задля зміцнення фінансової бази місцевих органів влади доцільними до адаптування є наступні заходи:

- внесення змін до Конституції України в частині визначення первинної бюджетної одиниці;

- збільшення витратної частини місцевих бюджетів до середньоєвропейського показника у 50% від зведеного бюджету країни; відповідно, передача частини доходної бази державного бюджету на нижчий рівень;

- пошук додаткових джерел доходів місцевих бюджетів України у вигляді запровадження плати користувачів за окремі блага та послуги, що надаються на рівні територіальних громад;

- вживання виважених кроків щодо адміністрування ПДФО та податку на майно в результаті проведення податкової реформи, недопущення скорочення обсягів надходження від ПДФО. У більшості країн-членів ЄС це джерело надходжень є основним для місцевих бюджетів, тоді як рівень надходжень податку на майно в середньому не перевищує 10% доходів місцевих бюджетів;

- запровадження розрахунку перерозподілу загальнодержавних податків, зокрема ПДФО, на основі формул (за прикладом Словаччини);

- розробка справедливої методики оцінки вартості майна з запровадженням електронного реєстру об'єктів нерухомості, що сприятимуть ефективному застосуванню майнового оподаткування на місцях;

- подальше провадження податкових змін в частині переформатування податків та переведення із рангу державних до рангу місцевих. Особливо такі зміни мають торкнутися податку на прибуток, що надасть стимулів до розвитку та підтримки господарської діяльності підприємницьких структур з боку органів місцевого самоврядування, забезпечуватиме більшу фінансову спроможність територіальним громадам, відповідно, з врахуванням таких положень має сенс і розширення повноважень та сфер відповідальності ОМС;

- переорієнтація у інструментах трансфертних платежів з надання базових дотацій вирівнювання на широке запровадження системи надання цільових трансфертів. Цільові трансферти мають спрямовуватися на виконання делегованих повноважень в частині компенсації видатків ОМС в результаті їх виконання. Такі трансферти сприятимуть підвищенню ефективності виконання делегованих функцій та забезпечать дієвий контроль за витрачанням коштів державного бюджету за рахунок співставлення очікуваних показників та наявних результатів.

- створення в Україні, за прикладом Польщі, органів контролю на місцях щодо ефективного використання коштів громад у вигляді регіональних рахункових палат.

Створення місцевого самоврядування — це один з елементів побудови західної цивілізації на засадах розвинутого громадянського суспільства та демократії. Забезпечення територіальних громад власними фінансовими ресурсами через ефективний розподіл та акумуляцію бюджетних фондів, що відбувається в процесі бюджетного регулювання, є запорукою соціально-політичної та фінансово-економічної стабільності в державі.

Подальше наближення України до Європейського Союзу можливе лише за умов завершення конституційної реформи щодо територіальної організації влади, унормованість принципів організації органів місцевого самоврядування до положень Євро-

пейської хартії місцевого самоврядування, дотримання принципу субсидарності при формуванні міжбюджетних відносин в країні.

1. Бюджетна складова реалізації домінантних напрямів суспільного розвитку: монографія / за ред. Л.В. Лисяк. Дніпропетровськ: ДДФА, 2015. — 396 с.; 2. *Лисяк Л.В.* Бюджетна політика у системі державного регулювання соціально-економічного розвитку України: монографія. Київ: ДННУ АФУ, 2009. — 600 с.; 3. *Луніна І.О.* Державні фінанси та реформування міжбюджетних відносин. Київ: Наукова думка, 2006. — 432 с.; 4. *Онишко С.В.* Проблеми та можливості модернізації інституту податкової політики в Україні. Актуальні проблеми економіки. 2007. — № 6(72). — С. 136-141.; 5. *Пасічний М.Д.* Фінансова політика держави: монографія. Київ: КНТЕУ, 2019. — 440 с.; 6. *Тимошенко А.О.* Еволюція формування фіскальної політики. Стратегія стійкого розвитку економіки: зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. інтернет-конфер. (м. Київ, 25-29 квітня 2016 р.). Київ: Європейський університет, 2016. — С. 90-92; 7. *Чугунов І.Я.* Бюджетний механізм регулювання економічного розвитку: монографія. Київ: НІОС, 2003. 488 с. 8. *Луніна І., Серебрянська Д.* Декларації та реалії бюджетної децентралізації / І. Луніна // Газета «Дзеркало тижня». — 2015. [Електронний ресурс.] Режим доступу: http://gazeta.dt.ua/finances/deklaraciyi-ta-realiyi-byudzhethnoyi-decentralizaciyi-abo-yakimi-naspravdi-ye-finansovipovnovazhennya-miscevoyi-vladi_.html; 9. *Герус А.* Уроки Польщі в питаннях фінансової децентралізації // Громадський простір. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.prostir.ua/?blogs=uroky-polschi-v-pytanniyah-finansovoji-detsentralizatsiji>; 10. *Пігуль Н.Г., Люта О.В.* Зарубіжний досвід проведення децентралізаційних реформ // Глобальні та національні проблеми економіки Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського. — №9. — 2016. — С.684 — 688.

1. *Lysiak, L.V. (Ed.) (2015).* Budget component of realization of dominant directions of social development. DDFA, Dnipropetrovsk, Ukraine, 396 p.[in Ukrainian]; 2. *Lysiak, L.V. (2009).* Budget policy in the system of state regulation of socio-economic development of Ukraine. DNNU AFU, Kyiv, Ukraine, 600 p.[in Ukrainian]; 3. *Lunina, I.O. (2006).* Public finances and reform of inter-budgetary relations, Naukova dumka, Kyiv, Ukraine, 432 p.[in Ukrainian]; 4. *Onyshko, S.V. (2007),* "Problems and possibilities of modernization of the Institute of Tax Policy in Ukraine", Aktualni problemy ekonomiky. 6(72), pp. 136-141.[in Ukrainian]; 5. *Pasichnyi, M.D. (2019).* Financial policy of the state. KNTEU, Kyiv, Ukraine, 440 p. [in Ukrainian]; 6. *Tymoshenko, A.O. (2016),* "Evolution of the formation of fiscal policy", Stratehiia stiikoho rozvytku ekonomiky [Sustainable Economic Development Strategy]: zbirnyk materialiv Vseukr. nauk.-prakt. internet- konfer. [Collection of materials of the All-Ukrainian scientific and practical Internet Conference], (Kyiv, 25-29 April 2019), Yevropeyskyi universytet, Kyiv, Ukraine, pp. 90-92. [in Ukrainian]; 7. *Chuhunov, I.Ya. (2003),* Biudzhetni mekhanizm rehuliuвання ekonomichnoho rozvytku [Budgetary mechanism of regulation of economic development], monograph, NIOS, Kyiv, Ukraine, 488 p. [in Ukrainian]; 8. *Lunina, I., Serebrianska, D. (2015).* Declarations and realities of budget decentralization. Hazeta «Dzerkalo tyzhnia». Retrieved from: http://gazeta.dt.ua/finances/deklaraciyi-ta-realiyi-byudzhethnoyi-decentralizaciyi-abo-yakimi-naspravdi-ye-finansovipovnovazhennya-miscevoyi-vladi_.html. [in Ukrainian]; 9. *Herus, A.* Lessons of Poland in matters of financial decentralization. Hromadskyi prostir. Retrieved from: <http://www.prostir.ua/?blogs=uroky-polschi-v-pytanniyah-finansovoji-detsentralizatsiji>. [in Ukrainian].